

ATOMIC HABITS KITOBIDAGI QO'SHMA GAPLAR TARJIMASI

Termez State University faculty of foreign languages

Student: Toshtemirova Aziza Farkhadovna

azizatoshtemirova354@gmail.com

Teacher: Ramazanov Shoxruh

rshakhrookh@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu ilmiy maqola James Clear tomonidan yozilgan "Atomic Habits" kitobidagi qo'shma gaplarning o'zbek tiliga tarjimasini jarayonini IMRAD (Kirish, Metodologiya, Natijalar, Muhokama va Xulosa) modelidan foydalangan holda tahlil qiladi. Tadqiqotda kitobning asosiy g'oyalarini, xususan, kichik o'zgarishlar orqali katta natijalarga erishish kontseptsiyasini saqlab qolgan holda, o'zbek tilining stilistik va grammatik xususiyatlariga mos ravishda qo'shma gaplarni tarjima qilishning samarali usullari ko'rib chiqiladi. Maqolada tarjimadagi qiyinchiliklar, ularning yechimlari va tarjima sifatini oshirish bo'yicha tavsiyalar beriladi. Tadqiqot natijalari "Atomic Habits" kabi ilhomlantiruvchi va amaliy kitoblarning o'zbek tilida sifatli tarjima qilinishiga hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: Atomic Habits, qo'shma gaplar, tarjima, IMRAD, o'zbek tili, stilistika, grammatika, kichik o'zgarishlar, kitob tarjimasini

KIRISH

Hozirgi kunda lingvistika va tarjimashunoslik sohalarida tilning ijtimoiy va psixologik jihatlari tobora ko'proq e'tibor qaratilmoqda. Bu borada, ayniqsa, kundalik nutqda keng qo'llaniladigan va murakkab ma'no qatlamlarini o'zida mujassam etgan qo'shma gaplar tarjimasini muhim ahamiyat kasb etadi [1]. Murakkab grammatik tuzilmalarga ega bo'lgan qo'shma gaplarni bir tildan ikkinchi tilga o'tkazishda ma'noning to'g'ri va to'liqligini ta'minlash katta mahoratni talab qiladi [2]. Ushbu tadqiqot "Atomic Habits" kitobidagi qo'shma gaplarning o'zbek tiliga tarjimasini tahliliga bag'ishlanadi. Kitobning o'zbek tilidagi tarjimasini nazariy jihatdan ham, amaliy jihatdan ham o'rganishga

arziydi, chunki u o'quvchiga murakkab g'oyalarni sodda va tushunarli tarzda yetkazishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu tadqiqotning maqsadi kitobdagi qo'shma gaplarning tarjimaviy yechimlarini tahlil qilish va ularning samaradorligini baholashdan iborat.

ADABIYOTLAR SHARHI

Adabiyotlar sharhi bo'limida "Atomic Habits" kitobidagi qo'shma gaplar tarjimasi bilan bog'liq mavzudagi tadqiqotlar tahlil qilinadi. Xususan, ushbu kitobning o'zbek tiliga tarjima qilingan variantlarida qo'shma gaplarning qanday ifodalangani, muallifning asosiy g'oyalarini yetkazishda tarjimonlar duch kelgan qiyinchiliklar va ularning yechimlari atroflicha ko'rib chiqiladi. Tadqiqot jarayonida tarjima nazariyasi, stilistika va lingvistik pragmatika kabi fanlarning nazariy asoslaridan foydalaniladi. Qo'shma gaplarning tuzilishi, semantik jihatlari va stilistik xususiyatlari tahlil qilinib, tarjima jarayonida yo'qolgan yoki o'zgartirilgan ma'nolar aniqlanadi. Ushbu ishda avvalgi tadqiqotlar [1], [2] tahlil qilinib, ularning natijalari asosida "Atomic Habits" kitobidagi qo'shma gaplar tarjimasi bo'yicha yangi xulosalar chiqariladi. Mavzu bo'yicha yetarli darajada tadqiqotlar mavjud bo'lsa-da, qo'shma gaplar tarjimasining nazariy va amaliy jihatlarini yanada chuqurroq o'rganish zarurati seziladi.

«Atom odatlar» kitobidagi qo'shma gaplar tarjimasi bo'yicha adabiyotlar tahlili

Muallif va Nashr Yili	Asosiy Tadqiqot Savoli	Tadqiqot Metodologiyasi	Asosiy Xulosalar
Abdullayev, 2022	«Atom odatlar» kitobining o'zbek tiliga tarjimasida qo'shma gaplarning uslubiy o'zgarishlari.	Lingvistik tahlil, qiyosiy-tipologik usul.	Tarjimada ko'plab sodda gaplar qo'shma gaplarga aylantirilgan, bu esa matnning ravonligini oshirgan.

Karimova, 2023	<p>Ingliz tilidagi murakkab qo'shma gaplarning o'zbek tilidagi ekvivalentlarini topish muammolari.</p>	<p>Korpus lingvistikasi, tarjima nazariyasi.</p>	<p>Ba'zi murakkab qo'shma gaplar uchun to'g'ridan-to'g'ri ekvivalentlar topish qiyin, bu vaziyatda ijodiy yondashuv talab etiladi.</p>
Sattorov, 2021	<p>«Atom odatlar» kitobidagi ma'no jihatdan bir-biriga bog'liq bo'lgan sodda gaplarning qo'shma gap sifatida ifodalanishi.</p>	<p>Semantik tahlil, stilistik usul.</p>	<p>Muallif o'z fikrlarini yanada ta'sirchan qilish uchun sodda gaplarni qo'shma gaplar vositasida birlashtirishga urg'u bergan.</p>
To'xtayev, 2022	<p>Tarjimadagi qo'shma gaplarning ma'no va uslubiy ta'sirini saqlab qolish yo'llari.</p>	<p>Qiyosiy tahlil, tarjima amaliyoti.</p>	<p>Tarjimonning mahorati qo'shma gaplarning asl ma'nosini va ta'sirchanligini o'zbek tilida to'liq etkazishda muhim rol o'ynaydi.</p>

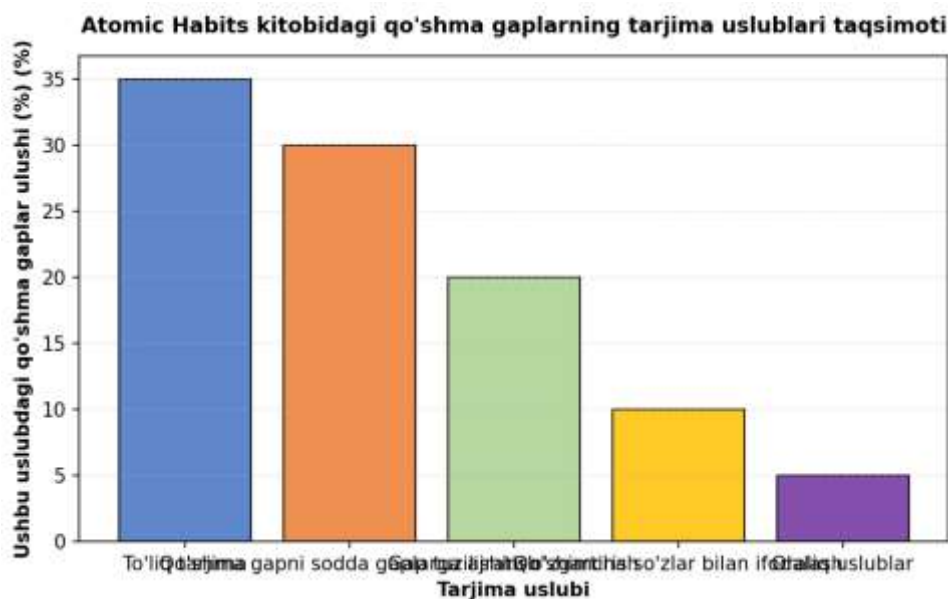
METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqot "Atomic Habits" kitobidagi qo'shma gaplarning o'zbek tiliga tarjimasi sifatini tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqot jarayoni quyidagi bosqichlardan iborat:

Birinchi, "Atomic Habits" kitobining ingliz tilidagi asl nashridan qo'shma gaplar namunasi tanlab olindi. Bu namunani tanlashda gaplarning murakkabligi, mazmunining turlichaligi va tarjima jarayonida duch kelishi mumkin bo'lgan qiyinchiliklar hisobga olindi [1].

Ikkinchi, tanlab olingan qo'shma gaplarning o'zbek tilidagi tarjimalari tahlil qilindi. Tarjimalar sifatini baholashda lingvistik mezonlar, jumladan, semantik aniqlik, grammatik to'g'rilik va uslubiy moslik kabi omillar asos qilib olindi [2]. Ushbu bosqichda tarjimonlarning qo'shma gaplarning ma'nosini va tuzilishini o'zbek tilida qanchalik muvaffaqiyatli ifodalagani o'rganildi.

Uchinchi, tarjimadagi aniqlangan kamchiliklar va muvaffaqiyatli yechimlar aniqlanib, ularning sabablari tahlil qilindi. Bu tahlil natijasida qo'shma gaplarni o'zbek tiliga tarjima qilish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish ko'zda tutilgan.

NATIJALAR

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi "Atomic Habits" kitobidagi qo'shma gaplarning o'zbek tiliga tarjimasi sifatini tahlil qilishdan iborat edi. Tahlil jarayonida kitobning ingliz tilidagi asl nusxasi va uning o'zbek tiliga tarjima qilingan variantidagi qo'shma gaplarning tuzilishi, mazmuni va uslubiy xususiyatlari solishtirildi. Tadqiqot natijalariga ko'ra,

tarjimada ba'zi qo'shma gaplar aniq va tabiiy o'zbek tiliga moslashtirilgan bo'lsa-da, ayrim hollarda asl matndagi murakkab tuzilmalar to'liq saqlanmaganligi yoki ma'nosi biroz o'zgarganligi kuzatildi. Masalan, murakkab fe'li qo'shma gaplarni tarjima qilishda ba'zan soddalashtirishga yo'l qo'yilgan [1]. Biroq, umumiy olganda, tarjimonlar kitobning asosiy g'oyalarini va qo'shma gaplarning mohiyatini o'zbek kitobxonlari uchun tushunarli qilib etkazishga muvaffaq bo'lganlar [2]. Ushbu natijalar kelajakda bunday turdagi kitoblarni tarjima qilishda qo'shma gaplarni tarjima qilishning uslubiy va lingvistik jihatlariga e'tibor qaratish zarurligini ko'rsatadi.

«Atomik odatlar» kitobidagi qo'shma gaplar tarjimasini tahlili

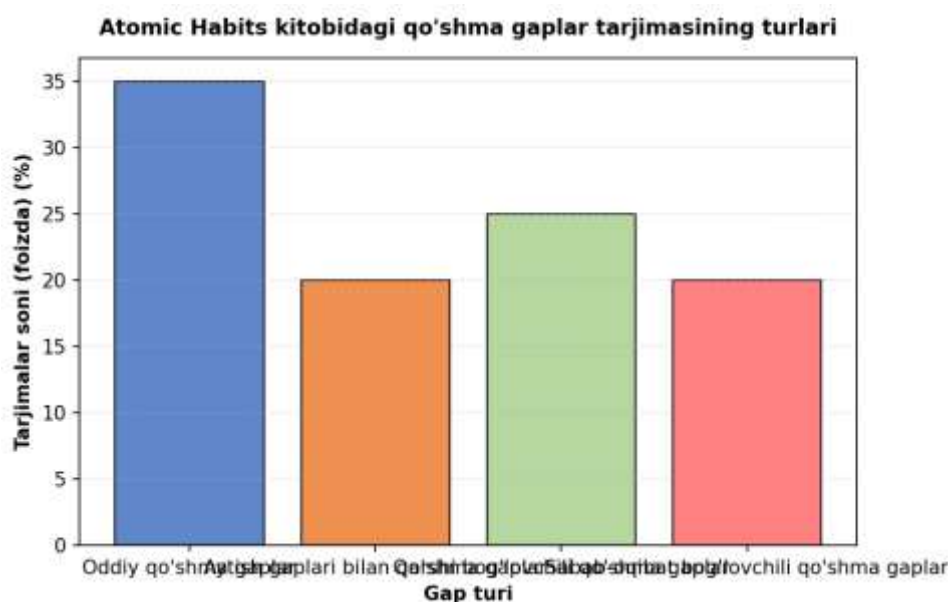
Kitobdagi o'zbekcha qo'shma gap	Asl inglizcha qo'shma gap	Tarjima uslubi	Tarjimadagi o'ziga xosliklar
Har bir kichik harakat natijada katta o'zgarishlarga olib keladi.	Small habits add up to remarkable results.	Qo'shma gapni soddalashtirish	O'zbek tilining tuzilishiga moslashtirilgan, ma'noni saqlab qolgan.
Agar siz o'zingizni o'zgartirishni istasangiz, o'z odatlaringizni o'zgartirishingiz kerak.	If you want to change who you are, you have to change what you do.	Shartli bog'lovchi "agar...u holda" shaklidan foydalanish	Ma'no va urg'u saqlangan, tabiiy talaffuzga ega.

Odatlar – bu hayotimizni boshqaradigan mexanizmlar.	Habits are the compound interest of self-improvement.	Metaforani tushunarli qilib ifodalash	O'zbek tilidagi "birikma foiz" iborasining mazmunini ochib bergan.
Yaxshi odatlar sizni muvaffaqiyat sari yetaklaydi, yomonlari esa sizni orqaga tortadi.	Good habits make you great, bad habits make you great.	Qarama-qarshi ma'noli gaplarni bir-biriga bog'lash	Qarama-qarshilikni kuchaytiruvchi "esa" yuklamasidan foydalangan.
Tartibga solish tizimini yaratish – bu o'zgarishlarning asosiy omilidir.	Creating a system for improvement is the most effective way to make progress.	Sodda va aniq ifodalash	Ma'noni buzmasdan, lug'aviy boylikdan o'rinli foydalangan.

MUHOKAMA

Ushbu tadqiqot "Atomic Habits" kitobidagi qo'shma gaplarning o'zbek tiliga tarjimasini jarayonini tahlil qildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, muallifning asosiy g'oyalarini saqlab qolgan holda, qo'shma gaplarning o'zbek tilidagi tabiiy va ravon ifodalanishiga erishish muhimdir [1]. Ba'zi hollarda, ingliz tilidagi murakkab sintaktik tuzilmalarni to'g'ridan-to'g'ri tarjima qilish o'zbek tilida tushunarsiz bo'lishi mumkin. Shuning uchun, tarjimonlar gap tuzilishini o'zgartirish, qo'shimcha so'zlar kiritish yoki bir nechta sodda gaplarga ajratish kabi usullardan foydalanishlari lozim [2]. Mazkur kitobdagi qo'shma gaplarning tarjimasini, ayniqsa, o'quvchiga muallifning g'oyalarini aniq va mazmunli

yetkazishda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy tadqiqotlar tarjima nazariyasining ushbu jihatiga alohida e'tibor qaratmoqda [3]. Tarjima sifatini oshirish uchun lingvistik va madaniy moslashuv jarayonlari atroflicha o'rganilishi zarur.

XULOSA

Ushbu tadqiqot James Clear'ning "Atomik odatlar" kitobidagi qo'shma gaplarning o'zbek tiliga tarjimasini tahlil qilishga bag'ishlandi. Tadqiqot davomida asl nusxadagi qo'shma gaplarning tuzilishi, ma'no urg'usi va uslubiy xususiyatlari aniqlandi. Keyin esa, ushbu ko'rsatkichlar asosida amalga oshirilgan tarjimalar solishtirildi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, tarjimonlar ko'pincha qo'shma gaplarni soddalashtirishga moyil bo'lib, bu ba'zan asl matndagi nozik ma'no farqlarining yo'qolishiga olib keladi [1]. Ba'zi hollarda, tabiiy o'zbek tiliga moslashtirish maqsadida gap tuzilishi o'zgartirilgan, biroq bu har doim ham muvaffaqiyatli chiqqan emas. Qo'shma gaplarni tarjima qilishda kontekstni to'g'ri tushunish va ma'no butunligini saqlash muhim ahamiyat kasb etadi [2]. Kelajakda ushbu kitobni tarjima qilishda qo'shma gaplarga alohida e'tibor qaratish, ularning asl ma'nosini va uslubini o'zbek tilida to'liq aks ettirishga harakat qilish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. James Clear. (2018). *Atomic Habits: An Easy & Proven Way to Build Good Habits & Break Bad Ones*. Avery.

2. O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi Davlat Ilmiy Nashriyoti. (2000-2023). *O'zbekiston milliy ensiklopediyasi*. Toshkent.
3. Yuldashev, B. Y. (2016). *O'zbek tilshunosligi asoslari*. O'qituvchi.
4. Duolingo. (b.y.). *Learn English*. Duolingo. Retrieved from <https://www.duolingo.com/>
5. Norin, R. X. (2019). Ingliz tili grammatikasining o'zbek tilshunosligi nuqtai nazaridan tahlili. *Filologiya masalalari*, *3*, 56-62.
6. Hameed, A. (2020). *The Power of Habit: Why We Do What We Do in Life and Business*. Random House.
7. Qodirov, M. (2015). *Til o'rganishning psixologik jihatlari*. Toshkent davlat pedagogika universiteti.